

Нови Сад, 15. новембра 1913.

Број 21.

ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНА

Година II.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ПРИВРЕДУ

ОРГАН СРПСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ У АУСТРО-УГАРСКОЈ МОНАРХИЈИ

УРЕЂУЈЕ:
РЕДАКЦИОНИ ОДБОРВЛАСНИК ЈЕ ЛИСТА:
НОВОСАДСКА ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНАОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
НИКОЛА Ј. ЂУРЧИЋ**О штедњи****III**

За наше прилике свакако би се најпростије и са најмање труда могла организовати штедња, кад бисмо се наслонили на добру организацију штедње код „Привредника“.

Људи, који управљају Привредником, добро су схватили, да није довољно нашу децу а нарочито сиромашнију само упућивати на занате и на трговину, него да им ваља уједно створити и могућности, како би што лакше могли постати самосталним трговцима и занатлијама и то не туђом помоћу него својим трудом.

Начин штедње код Привредника удешен је тако, да га наше трговачке омладине не би могле боље удесити. Сваки питамац Привредников мора штедети и свој уштеђени новац послати у Загреб. Честити и ваљани питамац кад дође време да отворе самосталну радњу добијају кредит пет пута већи од уштеђена новца. Како Привредник има до данас преко десет хиљада питамаца, то не верујемо, да је свест о потреби штедње прожела све питамаце Привредникове: У тако огромној маси, као што је број Привредникових питамаца, није могуће ни замислити, да ће сви подједнако схватити своје дужности. Али је једно ипак извесно: што је међу Привредниковим питамаца најбоље, најчеститије и најваљаније, који међу њима најозбиљније схваћају своје дужности према себи и према народу своме, ти се сви свакако користе овом наметнутом установом, коју је Привредник створио, ти сви откидају од своје зараде онолико колико могу, те шаљу у Загреб, како би се једном, кад дође доба томе, могли користити оним погодностима, које Привредник пружа својим ваљаним питамацама.

Али Привредник није у томе погледу тесногруд. Полазећи са свим исправног стајалишта, да и међу оним трговачким и занатлијским помоћницима, који нису Привредникови питамац, има честитих и ваљаних као и међу самим питамаца његовим, те да би и онима, који нису његови питамац, ваљало онако исто помоћи: то је Привредник оне исте погодности, које уживају његови питамац пружао и осталим трговачким и занатлијским помоћницима српским.

Па кад се ови трговачки и занатлијски помоћници могу користити погодностима, које „Привредни“ пружа својим питамаца, онда ни наше организоване омладине, које би хтеле да уведу некакав начин штедње, не би могле ништа боље урадити, до ли да се у том послу свом наслоне на Привредник, те да постану посредником између својих чланова и „Привредника“. Омладинске организације прикупљале би заједно с члановима од сваког појединог омладинца или бар од оних, који хоће да штеде, њихов улог, слали би га тачно сваког месеца „Привреднику“, где би се књижио на име сваког појединог члана.

Према томе дужност би омладинских организација

била двојака: 1) да пропагише и шири идеју о потреби штедње, с том сврхом, да што више својих чланова загреје за штедњу и 2) да при прибирању улога врши посредничку улогу између појединих Омладинца и Привредника.

Ни једна ни друга дужност није тако тешка, а да је наше омладинске организације у интересу својих чланова не би могле вршити. Тога ради ваљало би се само ставити у споразум с Привредником, а то би требало да учини наша Привремена Централна Управа. Она би то могла учинити одма и то би могли учинити сами унутарњи чланови Привремене Централне Управе на основу решења последње пленарне седнице њене, која је закључила, да се наше омладинске организације у своме раду ослоне на Привредник. На основу овог решења унутарњи чланови Привремене Централне Управе овлаштени су да учине овај корак, да се споразумеју с Привредником у име свих омладинца, а кад се између наше Привремене Централне Управе и Привредника буде постигао споразум, уверени смо, да ће га све наше омладинске организације прихватити с одушевљењем и да ће гледати, како би га што савесније спровеле у живот.

Посао није тежак а корист би била огромна. Грех би дакле био не учинити.

Овакви нам трговци требају!

Не бисмо износили ове редове на јавност. Али прилике нас приморавају. Јер на жалост још је увек веома велик број оних трговаца, који или показују некакво или пак веома мало интересовања о раду наших трговачких омладинца. Кад бисмо могли обићи све наше Србе трговце, свакако бисмо се могли уверити, да их има врло много, који ни појма немају, да српска трговачка омладина има већ врло леп број својих организација. А још их је већи број, који знају, али ипак ништа не маре о њима: не осећају за своју омладину никакве симпатије, те наравно да је никако ни не помињу.

Међутим читаоци који пажљиво прате наш лист могли се уверити, да смо готово у сваком броју забележили имена и таквих Срба трговаца, који било морално било материјално потпомажу рад своје трговачке омладине, тако да већ данас, крај свега тога, што стојимо још веома далеко од оног стања, како би то требало бити, ипак морамо рећи, да све што је у нашем трговачком staleжу напредно, свесно и родољубиво, стоји на страни своје омладине потпомажући је у њезину раду.

Данас можемо да забележимо опет један такав пример. Тешко да има међу нашим омладинцима кога, а да није што чуо о великој деликатесној трговини Николе Ђука у Загребу. Та је трговина живи доказ снажног подузетничког духа српског. Тој трговини послао је свој оферат наш омладинца Павле Драгић. После кратког времена добио је Павле Драгић одговор од г. Николе Ђука.

У одговору свом г. Ђук јавља нашем омладинцу, да његов оферат не може узети у оцену и то због тога, што у

оферту свом није назначио: је ли члан Новосадске Трговачке Омладине или Привредника — и даље није назначио: је ли свршио вечерњи курс Новосадске Трговачке Омладине. Он је данас морао г. Ђуку одговорити, да је испунио све оне дужности, које српски трговачки омладинац треба да испуни. Тек тада је г. Драгић добио из Загреба одговор, да га је г. Ђук прибележио и да ће га позвати чим се упразни једно место у његовој радњи.

Колико је нама познато, већ се једном оферишао г. Ђуку један трговачки помоћник из Новог Сада. Али није био ни члан Новосадске Трговачке Омладине, нити је похађао нашу вечерњу школу. Од г. Ђука добио је кратак одговор: такви трговачки помоћници, који су били у Новом Саду а нису похађали вечерњу школу, њему не требају.

Како је обично, како је проста логика у поступку г. Ђука. Он сасвим тачно мисли овако: Мени требају само честити помоћници, ако хоћу да ми радња напредује. А може ли бити честит и напредан онај помоћник, који је имао прилике да учи а није учио? Тај не осећа потребу да што више научи, да што више зна, да што већма напредује. А ко се није отимао у школу да би што научио, тај се свако ни у радњи није отимао да се усаврши. Такав мени не треба.

Овакво чисто рачунски моменти били би довољни да оправдају поступак г. Ђука. И заиста, који Србин трговац не ће да зна ни о којим другим узвишенијим мотивима могао би се задовољити и с овим — опростите ми овај израз — себичним: ако узима за помоћнике само оне, који су свршили школу, моћи ће бити уверен, да је у своју радњу узео оне, који се у нашој омладини најјаче отимају за напредком и усавршавањем, а такви ће се и у радњи показати врнима и ваљанима.

Међу тим познавајући рад г. Ђука на подизању наше привредне омладине, ми знамо, да њега руководе и други много улвишенији разлози. Али камо те лепе слеће, да се сви наши трговци умеју подићи на тај високи ступањ интелигенције и родољубља, на коме стоји г. Никола Ђук.

ЉУБОМИР СТЕФАНОВИЋ,

ТРГОВАЦ НОВОСАДСКИ

Написао Љуб. Лотић

2. Детињство Љубино.

Отац и мати Љубини живели су примерним породичним животом. Отац је био строг, поштен, вредан, чуваран и умешан. Знао је и писати, што је у оно доба била реткост, и водио је своје трговачке књиге и писмене послове веома уредно.

Имао је јакога маха на васпитавање своје деце, од које му је један син био граничарски официр, а остали синови сви трговци. И кћери су му све биле удате за трговце. Тако је ово била заиста права српска трговачка породица. И синови су се бавили истим струком трговине, као и отац им.

Но на васпитавање нашега Љубомира имала је много више утецаја мати му, будући је остао иза оца као још нејако дете.

Мати Љубина била је од оних старих наших Српкиња, које су се већ из малена тако васпитавале, да им је кућа, породица и срећа породична била највиша сврха и највећа радост у животу. И ма да није знала читати ни писати, јер се у то време женска деца веома ретко давала да уче, била је од природе врло разборита и вешта у свима кућним пословима, а као мати обдарена правим васпитачким даром и тактом.

Наш се Љубомир с великим пијететом сећа своје матере и поука њених, које му је давала у детињству и које су му и кроз цео живот после биле прва и најглавнија морална основа.

И све то васпитавање вршила је мати с ведрином

Рад „Привредног Одељења Београдске Трговачке Омладине“

Једини привредни ред у Србији који је покушао, да сопственом иницијативом и сопственим знојем, на организованој основи, и без икаквих политичких споредних циљева, прокрчи пут својој будућности јесте нема сумње наша трговачка омладина. Она је скоро још пре тридесет година почела, наравно прво у Београду, да прикупља и групише своје снаге у циљу припремања разноврсне акције у разним правцима. Што тај покрет нарочито чини симпатичним јесте, што је он од самог почетка ставио себи у задатак чисто културне задаће: интелектуално, морално и материјално подизање нашега трговачког подмладака. Он је свој рад прво започео оснивањем школа за трговачки подмладак, каквих данас има шеснаест у старим границама Краљевине Србије, а по том почео и ширу делатност у разним правцима, која у неколико циља и на културно и привредно подизање нашега народа у опште. Тиме је „Трговачка Омладина“ како се њихова организација зове, постала једним важним културним фактором, који заслужује већу пажњу него што то обично заслужују друге чисто класне организације.

Нарочиту пак важност почела је да стиче Трговачка Омладина од како је основано т. зв. „Привредно Одељење“. Ово одељење је основано по угледу сличне установе у Загребу, познате под називом „Привредник“, и има за циљ да рад „Трговачке Омладине“ прошири на подизање и занатског и пољопривредног подмладака, у оним истим правцима као и трговачки. Тога се посла „Трговачка Омладина“ прихватила услед недостатка сличних установа код дотичних привредних редова, а у свесном увиђању да су интереси трговине тесно везани са интересима других привредних грана те је стога у сопственом интересу саме трговине да се постара за што успешније напредовање свих привредних грана. Рад њен у овом правцу састојао се поглавито у шињању младих људи на страну на изучавање заната у тамошњим бољим радњама

и веселошћу, без псовке и оштрине. Тако н. пр. кад је будила свога Љубомира, она му је певала ову песмицу:

„Устани, урани,
Моје мило дете,
Твоја је мајка устала
И воде хладне донела
И лепог цвећа набрала
У нашу собу унела
Да наша соба Мирише,
Да моје Љупче удише“.

Па онда му је говорила: Устај рано, ко рано рани, две среће граби

Тако је мати сваки дан, по урођеној васпитачкој вештини, навикавала Љубу да буде усталац. Љуба је са веселошћу слушао мајчину песму и лако је устајао са постеље. За тим би се обукао и онда по упутству материном Богу молио и даље своје послове радио. Тако исто молио се Богу и пре и после ручка и пре спавања. Тим начином се он већ из младости учио побожности, вредноћи и уредности. И та моћ навике по оној још старој латинској изреци: Навика је друга природа, остала је у Љуби као јака морална снага и за вас потоњи му живот и рад. Он је увек био побожан и увек је лако и радо ишао на посао.

Мати је имала читаву збирку и других васпитних поука, којима је све тако лепим начином васпитавала свога сина. Она га је учила да буде свагда поштен, радан, учтив, услужан, у кратко, да му нико не може замерити. Говорила му је, да ће само ако такав буде, бити срећан у животу.

Љуба спомиње, да кад се сети своје мајке и данас чисто чује њене некадашње поуке, као: Бој се Бога, говори истину, чувај се лажи, буди поштен, твори право па се не бој никога, лепа реч гвоздена врата

а под контролом нарочитих њених повереника. Ту је акцију „Привредно Одељење Трговачке Омладине“ последњих година веома развило, тако да се данас већ налази доста велики број ученика на занату поглавито у Аустро-Угарској. У најновије време чињени су од стране Привредног Одељења и корица ради шиљања наших сељака на усавршење у своме раду у јужну Угарску, али та је акција још остала у зачетку.

Ценећи по notiцама које су излазиле до сада у „Новој Србији“ изгледа да „Привредно Одељење“ жели да сада ту своју делатност прошири и на Нову Србију, те да тако и Србима из Нове Србије пружи могућност да се солидно спреме из појединих заната. Та је жеља врло похвална, јер је насушна потреба да се заостала занатска радиност у Новој Србији што пре подигне на један виши ступањ развића како би могла одолети свима опасностима новог времена. Па како је „Привредно Одељење“ предузело једну ширу акцију у томе погледу то је најприродније да оно ту акцију води у Новој Србији. Стога се може само пожелети да грађани Нове Србије поклоне ону пажњу и поверење „Привредном Одељењу“ које оно и заслужује, што ће бити само у њиховом рођеном интересу.

При крају ових општих разматрања које смо изнели ради општег обавештења наших грађана у Новој Србији о овој установи, ми би само хтели да изјавимо наду да ће „Привредно Одељење“ са питомцима из Нове Србије умети исто онако смишљено располагати као и са онима из старих граница. Нарочито је потребно да „Привредно Одељење“ има у виду велику разлику између ове две врсте питомца. Тојој намеће у дужност да питомце из Нове Србије не шиље на страну, већ да их распоређује код домаћих мајстора у старим границама Србије, чија техника за сада потпуно задовољава потребу Нове Србије. То уосталом захтевају и потребе политичке природе, јер будућој занатској омладини Нове Србије треба створити могућности да се што боље упозна са својом отаџбином, како би о њој имала што правилније појмове. Све то треба да има у виду „Привредно

отвара, умиљато јагње две овце сиса, немој никога оговарати, језик нема костију, али кости ломи, пази шта ћеш рећи, јер изговорену реч не можеш више вратити итд.

Већ у шестој години Љуба је пошао у школу. Буквар је учио код учитеља по имену Ананија (презимена му се не сећа) а затим наставио учење код учитеља Филиповића 2. разред, а код ђакона Јосифа Атанацковића 3. разред. Управитељ школе био је прво Јован Пантелић, потоњи директор карловачке гимназије, а за тим Димитрије Чобић. Кад је ишао у 1. разред букнула је буна 1848. и тек после буне наставио је учење. По свршеном 3. разреду — у српској школи није било више разреда, — оде у немачку школу, где је свршио 4. разред.

Учење је Љуби ишло од руке, и ма да је било много црквенословенских речи у књигама, а наставна метода још она стара, тешка и деци скоро неприступачна. У свима школама био је међу првим ученицима.

Само детињство Љубино није било баш много ведро. Мати му која је у богатству одрасла и велики део свога живота у изобиљу провела, сада се тешко борила за опстанак своје куће и да незбринуту децу на пут изведе. Љуба јој је био у том у помоћи још кад је у основну школу ишао. Свећеници и учитељи, ради помоћи сиротној удовици матери Љубиној, давали су Љуби књиге да распродаје по Панчеву или да купи претплату на њих. Од своте за распродате књиге имао је Љуба 10% у име награде за труд. Ову прву зараду своју носио је наш мали Љуба свагда са великом радосћу својој матери, да се употреби на кућне потребе. Много пута је та зарада износила и по неколико форината, што је према тадашњој јефти-

Одељење“ ако жели да се спасе од евентуалне погрешке — слањем тих питомца на страну.

Ми се надамо на ове наше примедбе „Привредног Одељења“ примити к срцу, јер су оне у најбољој намери написане.

Смис.

Реклама и огласи радње

Док се други народи користе и богате рекламом и огласима, дотле Срби трговци никако знатно напредовати не могу зато, што не полагају много на исте као други. Истина, има и код нас доста трговаца, који много полагају на рекламу и огласе, али тих је мали број. Ми Срби имамо доста наших новина, али кад човек тачно прегледа те новине, видеће да у њима има и нема српских огласа, дотим Чивути и други имају више огласа у нашим новинама него што имају наши Срби трговци, па није онда ни чудо, што у њеним новинама имаде толико много огласа, кад и у наше већ дирају.

Било је примера код наших Срба трговаца где су неки иначе са својим врло солидним подухватом испропадали, а други опет неправедним објављивањем и рекламом постали богати људи. За доказ нам може бити то, што ретко у којем броју Привредника неспомине се милујонер тај, па милијонер онај, а шта он био да био ако је својом муком и зарадом до тога дошао, сигурно да је на рекламу и огласе доста полагао.

Па и наши Срби трговци требали би да много више полагају на рекламу него што полагају, ако желе себи прибавити познанства а радњи напретка. А оправдано је да муштерија иде најрадије тамо, где је непрестано зову, мислећи: ко нас зове значи, да ће добро и да ме послужи и, да има добре робе. Ко се труди и ради, тај треба и да се помогне, а данас повлачење и ћутање трговца поред несолидне конкуренције доводи у пропаст. Трговце који много на рекламе и огласе полагају, није нада изневерила. У страним државама

ноћи кућних потреба, много пута и за више дана бивало доста за кућу.

Овај посао био је прва животна проба моралних подобиности нашег малог пријатеља књижевности и трговца. Љубомир се свагда показао као врло савестан и поштен у руковању с новцем од претплате и за распродате књиге. Но показао је и праву трговачку умешност у том послу, јер је баш много књига продавао. Због поштенога руковања новцем и тачности, уживао је Љуба веома велико поверење својих добротвора и пријатеља.

Но није остала ова трговина само на Панчеву, него је Љуба прелазећи у Београд к својој сестри и тамо носио књиге и продавао. У Београду је пак Љуба за те новце куповао тамошње књиге и доносио их у Панчево ради распродаје, те је тако двоструку корист збирао. Љуба је постао прави колпортер српских књига, кад још није било српских књижевних књига. Колико је Љуба био заузимљив у распродаји књига може нам показати то, што је ишао чешће из Панчева у манастир Војловицу и игуману и калуђерима књиге продавао. Тамо је Љуба одлазио четврком, кад није било школе.

Но није Љуба само продавао те књиге, него их је све и читао, те је врло много научио из њих.

Љуба Стефановић сећа се свију тих књига, које је распродавао, а од којих ћемо споменути: Његошев „Горски Вијенац“, Стеријино „Даворје“, I. књигу Бранкових песама, „Славјанку“, Вукове песме, календаре итд. Из Београда пак преносио је од тада познатог продаваца књига слепца Јеремије књиге, које су тамо изашле.

Љуба је, као ђак и другим начином зарађивао и помагао матери, а то је: поучавао је децу из млађих

где има безброј трговаца, а да се не користе силним огласима и рекламама, многи би испропадали. Још код нас се може неко време бити без силне рекламе и огласа, ослањајући се на муштерије, али сваки онај ко добро разуме свој посао, тај ће уобичајити оглашавање и рекламу, јер ће му оно свакако удвостручити или утростручити промет робе. Искључена је могућност, да ће муштерија остати равнодушна кад чује, да је стигла нова роба. Обично се тад иде у радњу и прегледају се новитети, а ако трговац има и личне уметности, тад лако постигне значајне и задовољавајуће успехе. Разуме се, да реклама мора бити истинита и убедити муштерију о солидности робе, и онда може бити трговац сигуран, да неће у радњи скрштених руку седити.

Бенат познати издавалац најстаријег листа на свету „Нју-јоршког Гласника“ кад би га ко упито, како се обогатио са огласима, реко би:

За моје огромно богатство дугујем многобројним огласима. Па дед Србине опробај и ти тако.

В. Дмитрашиновић

ученик III-ег разреда В. Ш. Н. Т. О.

Вечерња школа у Митровици

Вечерња Школа срп. трговачке омладине у Митровици отпочела је свој рад 21. X. (3. XI.) о. г.; нешто касније, него што би требало, с разлога тога, што свака нова установа на почетку своме има тешкоћа а које је та школа са срећом савладала. Срп. прав. црквена општина изашла је на сусрет, те је омладини у сврху вечерње школе уступила школске просторије и бесплатан огрев.

Школа је подељена у два разреда. До сада у I. разреду има уписано 32 ученика а у другом 21, но очекивати је да ће се број ученика у оба разреда још повећати. Има ученика и из занатлијског staleжа и за сада има у II р. и 4 женске, које су свршиле четири разреда овдашње реалне гимназије. Успех је уписивања, као што се види, неочекиван, што заиста

разреда, те је и за тај труд добивао месечно по неколико форината.

Од детињских успомена Љубиних споменућемо ове: Године 1852. дође Његово Величанство тада аустријски цар а данас и угарски краљ Франц Јосиф I. у Панчево, где је био веома свечано дочекан од Срба граничара и грађана. У великој пратњи били су и српски кнез Александар Карађорђевић и Стеван Книћанин, познати српски јунак и аустријски генерал. У то време Србија је била у великом пријатељству са нашом државом.

Године 1855. или 56. био је у Панчеву први уметнички концерат, који је приредио славни српски композитор Корнелије Станковић у друштву са својим пријатељем Стевом Тодоровићем, сликарем. Корнелије је свирао на гласовиру многе своје композиције и друге српске песме а Тодоровић је уз његову пратњу пак лепим баритоном отпевао више наших песама. И свирка и певање се веома допало многобројној публици из места и са стране.

Већ као ученик основне школе Стефановић је био и певач у српском певачком друштву у Панчеву, у које су редовно морала ићи сва деца из најстаријег разреда српске основне школе и 4. разреда немачке школе. Ученике основне школе прозивали су на часовима певања и који нису дошли, ти су били после кажњени. Коровођа је био Никола Ђурковић а после Петар Михајловић, учитељ, којег је наследио доцније Даворин Јенко, претходник Мите Топаловића. Деца су певала заједно са одраслима.

Кад се зна, да је панчевачко певачко друштво прво у Српству по интензивности, којом је неговало и негује српску музику, и песму, онда се види, да је

потврђује потребу и важност оваквих школа. Мора се признати да је томе успеху допринело и то, што су за ову школу веома повољни материјални услови и то у толикој мери, да школу могу и најсиромашнији похађати. Школа ће се одржавати трипут недељно: понедељником, средом и петком, од 1/2 9 до 1/2 11 у вече.

Учитељски збор ступио је са пуно воље и преданости за рад на овој школи. Као предавачи на њој јесу: г. г. Стеван Релић, професор, предаје рачун у I. и II. разреду и земљопис у II. разреду; Др. Родољуб Стојаковић катихета на овдашњој реалној гимназији, предаје немачки језик и кореспонденцију у II. р. и старешина је тога разреда; Радислав Путник књигонођа Срп. Еск. Деоничарског Друштва у Митровици, предаје књиговодство и менично право. Јован Удицки учитељ и управитељ осн. школа, предаје срп. језик и красопис у I. разреду и старешина је тога разреда и Богдан Лакошевић, учитељ, предаје земљопис у I. разреду.

Чланови школског савета јесу: г. г. Милан Јавановић, председник омладине; Тоша Вучковић, потпредседник; Александар Десимировић, тајник; Мита Стајић, благајник, затим од срп. занатл. удружења: г. г. Миљивој Ковачевић и Васа Стојановић и од трговаца: г. г. Милослав Стајић, Јован Адамовић и Стева Сремчевић.

Школски је савет заслужио сваку похвалу што ова вечерња школа са најлепшим изгледом за екзистенцију ступа у живот.

За управитеља је изабран професор г. Стеван Релић, који ће о раду ове школе поднети у своје време све потребне извештаје.

ОМЛАДИНСКИ ГЛАСНИК

Наше школе. Већ сада можемо с радошћу констатовати да је покрет, око отварања вечерњих школа ове године много

то последица тога, што је уметничко појање и певање већ код деце било уобичајено и омиљено.

Свршивши 4. разред немачке школе, Љуба хтеде да продужи учење у панчевачкој реалној школи. Али није било никога ни у породици ни ван ње, да му је могао у том помоћи. Најстарији му брат Тодор, граничарски лајтнант рекао му је: „Ја бих ти радо био у помоћи, али са мојом малом платом од 28 фор. месечно нисам у стању“. Други из породице пак још су му мање могли помоћи.

Тако он напусти школу и даље учење и изабра другу стазу живота, а то је да буде трговац. И никада се није покајао за овај корак.

3. Доба шегртовања.

Нов правац живота Љубина отпочиње 15. окт. 1857. год. Он, који се с онако лепим успехом окушао већ на пољу трговине као продавац књига, ступио је тога дана у Панчеву у трговину за шегрта. Трговина та била је шпецерајска и колонијалне робе и баш у то време отворена.

Власници су јој били Васа Алексијевић и Марко Станишић. Али власници ови већ после 2—3 месеца раздружише се. Алексијевић је био врло вредан, уметан, чуваран, али Станишић већ не имађаше тих врлина. Зато Алексијевић видевши, да са другом Станишићем, који је био лаке руке и врло мало одан послу, а на против више је волео забаву и уживања, — не да неће моћи напредовати него ни одржати се, набрзо напусти ову заједничку радњу и отвори трговину исте труке за себе.

Као ваљан и штедљив трговац он је брзо и врло лепо напредовао. Стекао је и лепо имање и врло до-

живљи него што је био прошлих година. Али на жалост још се увек морамо тужити на немарност, која влада у нашим омладинским организацијама, те никако не ће да обавештају ни Привремену Централну Управу ни уредништво нашег листа о своме раду онако живо како би то требало. Не треба се јављати само онда, кад се школа отворила: известити треба управу и онда кад се школа није отворила, и кад се ништа не ради, да би се школа отворила. Тек тада бисмо могли дати у листу своме тачне прегледе о раду свих наших омладина. За сада знамо, да су вечерње школе отпочеле свој рад у овим местима: у Новом Саду, Сомбору, Т. Бечеју, Земуну, Вел. Бечкерек, Митровици и Г. Карловцу не знамо пак је су ли отпочеле свој рад школе у Руми, Ст. Бечеју, Сентомашу и Вел. Кикинди, одакле смо примили извештаје да се чине припреме за отварање школа. Кад би се и у овим местима школе отвориле, имали бисмо ове године десет школа: а толико их нисмо имали ни једне прошле године. Никакви обавештаја пак немамо из Вршца, из Панчева, Ст. Пазове и Инђије, али уздамо се, да ћемо и из ових места добити наскоро повољне извештаје.

Село и школа Великбечкеречке Трговачке Омладине.

Из Вел. Бечкерек добијамо овај допис, ће свакако обрадовати сваког искреног пријатеља нашег омладинског напретка: Великбечкеречка Трговачка Омладина тек је ове године добила од министарства потврђена правила, али захваљујући заузимљивости своје управе већ је и досада показала лепе резултате. Недавно беше приредила забаву у корист своје школе, а сада је отворила и своју школу, засада истина само први разред, али с чврстом намером, да је из године у годину развије у потпуну школу с три разреда. Омладина се наша у прилично лепом броју одазвала и уписала у школу, предавања похађа вредно, а успех у раду школе је очевидан. Гледајући одушевљење и тачност наших омладинаца, ми се уздамо, да ће се наш овогодишњи школски рад свршити с потпуним успехом. — Наша трговачка омладина приредила у суботу 15. новембра своје прво село на коме је предавао

прота бечкеречки г. Ђура Страјић; г. Светозар Станков, декламовао је један монолог, гђа Емилија Поповићева и г. Живојин Јовандић приказали су „Вилу и Рањеника“, а осим тога свирао је тамбурашки збор наше омладине.

Рад Вечерње Школе Српске Трговачке Омладине у Земуну. Из Земуна примили смо писмо, које гласи: Рад се у нашој Вечерњој Школи, која има два разреда, лепо развија. Број ученика у првом разреду изнаша 24, а у другом 12. Било их у почетку више, али смо неке морали најалост искључити ради несавеснога полагања школе и неплаћања чланарине. Изнет ћу Вам и имена те остарине, а то су: Петар Јовановић, Павле Станковић, Сима Јосимовић и Милорад Нинковић, који својим радом, ако и даље буду тако радили, не ће користити ни себи, а камо ли другима. Омладина, нека упамти ова имена, јер путем овим, којим ови иду не долази се циљу. Но срећа је, да ова имена чине изнимку, јер је леп број ученика, који своју дужност свађају озбиљно, те ревно долазе у школу, што им служи на част и дику. У нашој се школи предају 7 предмета и то: српски и немачки језик, рачун, књиговођство, српска и немачка кореспонденција, те менично и трговачко. Братски Вас поздравља

Проф. К. Теодоровић, управ. Веч. Школе
Милан Илкић, лредседник С. Т. О.

Јавна захвала. Много уважена и милостива гђа Милева Петровићка, да покаже своју велику наклоност према нашој омладини, поклонила је истој 140 ком. књига, на којем се дару Управа Српске Трговачке Омладине у Земуну најлепше захваљује. Не мању хвалу изриче пречасном г. Светозару Марковићу, пароху у миру, на поклоњених 90 ком. књига, г. Стеви Живковићу, абсолвенту кр. трг. акад. на дарованих 28 ком. књига. На овај леп пример треба да се угледају и остали, те да учине омладини онолико, колико могу, а омладина ће онда лакше моћи свладати тешкоће на које наилази. У име Управе Срп. Трг. Омладине

Милан Илкић, председник.

бар глас у трговачком свету а и у самом месту. Имао је и више деце, коју је сву лепо на пут извео и удомио.

Марко Станишић, на којем је остала радња, у којој радњи је и Стефановић остао као шегрт, више је био ван радње него у радњи. При том је много трошио, те је већ до маја месеца 1858. год. радњу сасвим упропастио. Ова је најзад у то време затворена. Због оваког живота му и нечувања, веома много је страдала и патила и мати његова, чије је имање такође већином пропало заједно са радњом.

Интересно је, да је исти Марко Станишић кад је после пропасти своје трговине отишао прво за глумца у новосадско а по том у београдско Срп. Нар. Позориште, у којима је провео око 30 година, и у београдском је пре око десетак година као глумац и умро, — био врло чуван и заштедео је око 30 хиљада динара. Ова појава је доказ, да се разумним и трезвеним животом и штедњом свагда може сачувати и стећи, све и кад се нешто доцније почне. А где би тек био Станишић, да је још као трговац био такав штедиша, какав је био као глумац!?

У оно доба шегрти су имали много тежи живот него данас. Роба највећим делом није стизала тада потпуно опрепљена за продају као данас, него ју је у радњи тек требало припремати. Тако требаше млетисо, бибер, најквирц, цимет, каву итд. и лепити штаницле, којих тада није било готових; требаше даље робу у различним количинама завијати и обмотавати у хартији и спремати је за продају, па колицима је вући са агенције и на агенцију и носити је муштеријама и трговцима, што су тада искључиво шегрти радили; требаше затим свима старијима у кући и момцима у оно време кад није било помоста и кад је било

мало фластера испред кућа, те бејаше много блата, — чистити обућу, а особито чизме, које су онда у великој употреби биле; па требаше цепати дрва и ложити зими све пећи и уз то трчкати и по другим пословима на све стране, куда су старији шегрте шиљали. Тога трчкарања је било тада много више, јер није било телефона, аутомобила ради разнашања робе и др. Требаше због овако многих послова свако јутро лети у 4 часа а зими у пола 6 на ноге устати и посао свршавати све до у вече до 9—10 часова. У то време у радњама су и зими по цели дан била врата отворена, те би се од зиме руке испроваљивале и уши промрзле.

Ко је све то истрајно издржао, и при том све те послове вољно и весело без противљења и роптања свршавао и трговину као такав шегрт изучио, тај је онда био добро прекаљен и спреман за трговачки позив.

Све ове шегртске послове вршио је Љуба као шегрт три године дана и то после пропасти Станишићеве радње још преко две и по године у великој и тада познатој шпецерајској, комисионарној и шпедитерској радњи Јована Хубера у Панчеву. Хубер је био на гласу трговац и имао је свога књиговођу и контоаристу, што је тада реткост била.

Већ шегртски доживљаји били су за Стефановића врло разнолики и многи од дубока утецаја на њега.

С једне стране лепи пример вреднога и умешнога Васе Алексијевића и другога му шефа Хубера потпуно су га освојили и повели га путем тежње за напретком и достигнућем циља, до којег су они доспели. С друге стране пак, тужно пропадање радње Марка Станишића без икакве невоље, само због непажње и лакомислености, те заплене и лицитације, које су се изводиле у тој радњи, па плач и лелек и јад, патња и страдање

Венчање. Наш редовни члан и турско-бечејски трговац г. Иван Ј. Кириловић венчаће се 16. о. м. у Панчеву са гђицом Живком Павловом. Искрено честитамо и желимо младенцима много среће у браку.

У место венца на одар свог пријатеља и компанијона пок. Јоце Стојшића, поклонио је Стеван А. Поповић трговац у Панчеву К 50 панчевачкој Трговачкој Омладини, на чему у иста најсрдачније захваљује.

Покладска забава у Новом Саду. Коло Занатлијске Омладине у Новом Саду приређује у недељу 10. (23.) новембра о. г. увече у 8 сати своју покладску забаву у корист вечерње занатлијске и трговачке школе. Забава ће се одржати у просторијама хотела Ковача (пређе Мајера). На забави суделоваће омиљена српска глумица певачица Гђа Д. Матејићка, и чувени српски глумац драмских улога Г. Коста Васиљевић, чланови срп. народног позоришта. Суделоваће и срп. занатлијско певачко друштво „Невен“, а и срп. Ратарско певачко друштво (црквено).

ПРИВРЕДНЕ НОВОСТИ

Берзанске вести. Након јаког октобарског ултима ступило је на новчаном тржишту — како код нас, тако и у иностранство — видно побољшање. У Бечу се током ове недеље указала изобиљна новчана понуда, која месецима није била. Под утливом тим је у Бечу приватна каматна стопа са 6% на 5³/₄% спала. И у Будимпешти је доста јака новчана понуда. Из Беча стижу сваки дан такве понуде те се и код нас опажа неко побољшање каматне стопе. У Берлину се и даље указује новчано побољшање. Приватна каматна стопа је са 1¹/₄% на 4¹/₂% спала, а дневни новац су са 3¹/₂% на 3% нудили. У Лондону је још увек неповољно стање. У Паризу и Берлину распрострао се глас, да ће енглеска банка каматну стопу подићи, јер је много злата за иностранство издала.

Маркове иначе врло ваљане, врло образоване и чуварне матере и добре му сестре — дубоко је и потресно је утецало на младу душу Стефановићеву. Ове слике већ тада су га утврђивале у јакој и одлучној вољи, да ће се стално држати путева и примера прва два своја шефа а чувати од такога живота и газдовања како је Станишић живео и газдовао.

У прво време шегртовања Стефановићева није било ни шегртских школа ни вечерњих течајева за трговачку омладину. Место тога шегрти су у радњама поучавани у свему ономе, што им треба за посао. И што је који трговац сам био боље спреман и умешан, тиме је боље могао учити и своје млађе.

Срећа Љубина је била, да је имао два изврсно спремљена шефа. Прво В. Алексијевића, који му је дао прве основе за трговачки посао, приучавајући га реду, тачности, уредности, вредности, учтивости и лепом понашању, а у трговини пак да позна робу и како се припрема за продају; да је уме мерити и добро замотати; да уме добро послуживати и тачно израчунати. Такође га је упућивао да се привикава штедњи и у самој радњи при паковању са папиром и везивању канапом, да само толико употреби, колико је баш најпотребније; да пази да се роба не расипа, а ако се ипак проспе што, да се што је могуће покупи.

Стефановић је све то пажљиво слушао и захвално тубио и све је тако радио, те су с њиме били потпуно задовољни.

Васа Алексијевић и доцније је све до своје смрти свагда био искрен саветник и пријатељ Стефановићу и његовој кући и врло радо му је помагао у свима пословима пријатељским упућивањем и саветима. Зато се Стефановић свагда с пијететом сећа Алексијевића

У Паризу има много новача, али велики новчани заводи се уздржавају давањем зајмова у корист претстојећих великих зајмова иностранству.

Скупилимо ми та сва побољшања и непобољшања на берзи, добићемо резултат, да је стање на новчаном тржишту још увек рђаво, још никако се не може рећи: Богу хвала, окреће се на боље. Не, него као што се лабава сказаљка на видном часовнику креће, толико се и берзијско стање измењује односно побољшава. Даклем, колико — полако — отскочи, толико, а можда и више, нагло спадне. Ту лабаву, болесну сказаљку треба лечити, треба је учврстити и упутити, да својом природом иде онако као што треба и као што је некада ишла. Но па ко ће је лечити? Ко ће је учврстити? Нико други него они, који су је и покварили, пореметили. На њих се дакле чека. Њихова рука је дужна то исправити, а ми сви то жељно ишчекујемо. Д-ски.

Практична упутства. Измењивање неупотребљивих и деломичних накнада оштећених новчаница (банкнота) аустро-угарске банке. Аустро-угарска банка одређује овај пропис за измену неупотребљивих и деломичну накнаду оштећених новчаница. Поступак око измењивања оних новчаница, које нису више способне за опћи промет, различит је према томе, дали су оне постале неупотребљиве: а) употребан (циркулација) похабане, излизане, б) случајно и в) хотимиче. У сумњи ће се узети, да су новчанице случајно постале неупотребљиве. Главни заводи Аустро-Угарске банке у Бечу и Будимпешти, као у све њене подружнице (филијале) примаће у плаћању и на захтев измењивати по пуној номиналној вредности оне новчанице, које услед циркулације (промета постану неупотребљиве, али су иначе сасвим целе и без сумње праве.

Оне новчанице, које случајно постану неупотребљиве, што се умажу или искваре машћу, зејтином, којом киселином или мастилом или се иначе знатно преобразе, примаће банчине заводи у плаћању и без оклевања измењивати их само, ако нема сумње да су праве. Иначе ће банчине заводи примати такве новчанице да их пошаљу у централној благајници

за она многа добра, која му је као шегрту а после и као човеку учинио.

Хубер је, наравно, још и већма био задовољан с Љубом, јер је Љуба дошао к њему већ као добро упућен у све шегртске послове. Биће од интереса да прикажемо овде, како је поступао Хубер кад је примио Стефановића за шегрта.

Приликом ступања у радњу, Хубер је најпре запитао Стефановића: да ли има праву вољу да ступи у његову радњу? Кад му је Љуба одговорио да има, а он му је онда стављао питања: „Хоћеш ли бити вредан, веран, послушан, учтив, уредан, тачан и пажљив?“ На сва ова питања Љуба је одговорио да хоће. Тада је Хубер нагласио особито то, да се код њега ништа двапут не заповеда, него кад нешто једаред нареди, онда нека свако то добро упамти, те да се тога држи.

После тога Хубер дозове тамо и тада најстаријега момка, премијера, по имену Јована Дудића, потоњег, и сада живог угледнога и имућнога трговца у Руми, који је на далеко признат особито са своје уредности, тачности и штедљивости. Томе момку предао је Хубер Љубу, с тим, да ће Љуба од тога дана бити у радњи шегрт, те да га упутује у кућевни и дућански ред, а и да му наређује шта ће радити. Хубер се опростио тада с Љубом тим речима, да има добро слушати све старије, а ако то не би чинио, опоменуће га двапут први момак, потом по трећи пут он сам и ако се ни онда не поправи, онда може од њега ићи.

Љуба је све ово добро запамтио и тога се држао. Што год су Љуби посла давали, он је све то вез знао и вољно их је и умешно вршио, те су с њиме били задовољни.

У Хуберовој радњи владао је врло добар управо

у Бечу, и даваће за њих потврде. Једнако ће се у опште поступати са свим новчаницама, о којима је сумња, да су у целини или у неким деловима (н. пр. где су слеplене) криво творене.

Неупотребљиве новчанице, које саме по себи показују, да је на њима хотимице учињена таква промена, да нису више способне за општи промет у Аустро-Угарској, нарочито дакле такве новчанице, на којима има разних туђих дометака, на којима је писано, штампана, насликано, штампилано, које су перфорисане (бушене) словима или иначе промењене у свом облику, примаће банчини заводи у плаћању и измењивати уз накнаду за трошак фабрикације по 10 филира за комад код новчаница од 10, 20, 50, и 10 круна, а 30 филира по комаду код новчаница од 1000 круна, и то, ако је без сумње да су дотичне новчанице праве.

За оштећене новчанице, у којих фале поједини делови слике, писма или оквира, плаћа се за њих само онолико, колико долази на неоштећени део новчанице, које су тако оштећене, да само на једној страни (немачкој или мађарској) нема појединих делова слике, поступаће се тако, као да нема тих делова на обим странама.

Да се одмери накнада за оштећене новчанице, раздељује се формат новчаница на сто једнаки поља.

То бива четворокутним мрежама, које су заоквирене и тако конструисане, да оквир својом унутрашњом страном односно делом, тачно обухвата формат величину ширине и дужине новчанице, те га својим харизонталним и вертикалним цртама дели на десет једнаких размака, што чини сто једнаких четворокутних поља.

За свако тако четворокутно поље, новчаница под оквиром не захвати барем до половине, рачуна се:

код новчаница од	10 круна	10 филира	по малом пољу
" " "	50	" 20	" " " "
" " "	50	" 50	" " " "
" " "	100	" 1—	" " " "
" " "	1000	" 10—	" " " "

узoran ред. Свакоме момку био је поверен по неки део послова у самој радњи у магацинима и подрумима, на тавану и у дворишту у надзор и ради одржавања реда. Сваки од млађих био је одговоран, да ће у том делу радње добар поредак и уредност владати. Млађи су се наизменче мењали у тим пословима, тако, да је сваки све научио. Тако је било и са Стефановићем, којем је већ као шегрту било поверено, да сасвим самостално руководи и комисионарским и шпецерајским пословима.

Кад би ко од млађих пре свршио све своје послове, био је дужан помагати другима, који још нису готови.

У овој радњи владало је још заповедно начело, да нико не сме беспослено стојати, него ако нема посла има га тражити и наћи, јер посла увек има. Први момак имао је двапут седмично да прегледа рад свију момака и шегрта. Њему је у дужност спадало, да издаје опомене, — по обичају у радњи тој два пута, — ако би нашао где какав неред. После друге опомене пак имао је да учини пријаву господару. Сам господар пак такође је по 2—3 пута месечно изненадно прегледао сву радњу свугде да се увери, да ли је све у реду и издавао је потребне наредбе. Непоправљиве млађе је пак отпуштао.

Из домаћега реда, који је владао у Хуберовој радњи, добро ће бити да се истакне још и ово:

Кад је Хубер шиљао кога млађега куда или му наређивао да што уради, он му је прво јасно и разговетно рекао шта има да уради. Онда га је питао, да ли је разумео што му је рекао, придодавши, да само слободно каже ако што није схватио. Ако је млађи рекао да није разумео, он му је наредбу поновио и затим га је поново питао да ли је сад разумео. Ако

и толико се одбија од целокупне номиналне вредности новчанице. Код празних места око додирнутих тачака између два и више поља не збрајају се оне делимичне своте што долазе на поједина поља, већ одбија се толико, колико је целокупно празно место.

Оне новчанице, које донесу већ пробушене, даље из којих су цели комади (Streifen) изрезани, или су састављени из више таквих комада, одмеравају и накнађују се само онда, кад нема сумње, да је по среди правоваљан посед односно кад нема никаква знака, да је по среди преварна намера извесног лица. У том ће се случају дати накнада за пробушену новчаницу према резултату одмеривања, а за изрезане комаде само тако, да се за свако поље, које није потпуно испуњено новчаницом, према номиналној вредности новчанице одбити 10, 20, 50 филира, односно 1— и 10— кр. дакле укупно 1—, 2—, 5—, 10— и 100— круна.

Новчанице, које су тако оштећене као н. пр. ватром или трулошћу искварене или мишевима посве изгрижене и т. д., а да се горе наведено одређено мерило не може употребити, примају се од странке уз потврду и шаљу се централној благајни у Беч, да она установи и спроведе делимично одмеривање.

*

Држи ли странка, да јој при одмеравању озлеђене новчанице од стране банчиног завода неправда учињена, то се такве новчанице, пре но што се исплати одмерена им вредност, шаљу централној благајни у Беч ради коначног одмеривања.

Примили пак странка од банчиног завода установљену делимичну своту, постаје одмеривање тим дефинитивно и не могу се у томе случају чинити даљи приговори.

Напомена. Пошто се испоставило, да поједине особе на недозвољен начин од необавештених лица буд-зашта купују озлеђене новчанице т. ј. тргују и на тај начин при измени на банчиним благајнама до велике зараде дођу, а првобитни поседник пак знато оштећен буде, то се захтева, да сваки власник

је рекао да разуме, захтевао је од њега да сад он каже шта му је наредио. Тек кад се уверио да је млађи наредбу добро схватио, пуштао га је, да је и изврши.

Код Хубера било је забрањено да било старији било млађи кад му се какав посао да, а он да каже „не ћу или не могу,“ — осим само због болести или у другом каквом оправданом случају. Није било допуштено ни о највећим празницима или на ручак, вечеру или ноћиште онима који су били из места. Зими једаред месечно а лети и по више пута био ред, да млађи иду да се купају.

Год. 1859. отпочела је у Панчеву шегртска школа, која се држала недељом од 10—12 часова пре подне, кад су радње биле затворене. У тој школи, која је имала два разреда, и у којој су настављали професори разне школе предавали су се најпотребнији предмети, као: рачун, трговачки земљопис, познавање робе и менице, и најпотребнија кореспонденција. Све се то предавало на немачком језику. У ту школу ишао је и Љуба и много се у њој користио, јер је у њој при својој многа теоретска трговачка знања.

Дани одмора били су једино први дан православног и католичког Божића, Ускрса и Духова, те Богојављење и Брашанчево. Тада су радње целог дана биле затворене. Па и у те дане морали су млађи казати куда мисле ићи и у вече тачно и на време кући се вратити.

Ето у такој радњи и у таким приликама проводио је наш Стефановић доба свога шегртовања. Поверење му је код господара свакога дана све већма расло и последње године шегртовања шеф га је употребљавао већ и за најповељивије послове у својој радњи. Тако, поверавао му је већ и да купује храну и да прима и

озлеђене и знатно унакажене новчанице општинским сведо-
чанством, (које је ослобођено од биљеговине) докаже:

- 1.) да је новчаница његова својина, или пак како је дошао у посед такове новчанице;
- 2.) како се десила озледа новчанице и
- 3.) да се небави трговањем таквих новчаница.

К. К—ја.

РАЗНО

(Мисли великих људи)

Савест је морални управљач срца — праве мисли, праве и истинске вере, правог рада и живота, и само под њеним господарством утицајем може се племенити и прави карактер подпуно развити.
(Сен-Бернар.)

Ако је осећај дужности јак, а правац рада јасан, онда снажна и јака воља, подупрта живом савешћу, даје човеку снаге да прегне јуначки и да истраје до краја у пркос свем отпору и свакој тегоби. Па баш и да не успе, њему бар остаје утеха: да је своју дужност часно испунио.
(Робертсон.)

Дужност је тесно везана са истинитошћу карактера; дужностан човек је, више свега истинит човек. А онај који љуби истину, гледаће на лаж као год и на сваку крађу.
(Фалкланд.)

Велика је и можда највећа ствар: општи осећај дужности у народу. Докле год тај осећај у народу живи, нико не треба да очајава за будућност, а чим он изчезне или зачати, или се замени жеђу за уживањем, себичним величањем и таштом спавом, онда тешко таком народу, његова је пропаст неизбежна.
(Смајлс.)

Доброта је велика сила у свету, али се она не састоји у даровима, већ у нежности и племенитости душе. Једна пословица вели: Људи се најбоље задобивају нежношћу, али и друга једна још боље изражава ту мисао: „пре ће се зоља ухватити на меду, него ли на сирћету.“
(Бентам.)

експедује робу колима и лађама. Стефановић се веома радовао овако лепом поверењу и никада се није бојао тога многога посла, јер му је љубав к раду у крв ушла. С тим већим поверењем Стефановић је све више и обвеза осећао да то поверење треба да оправда, те је и на најмање ситнице пазио, да се ни у ситницама не огреша о жеље и тежње свога господара.

У таким најлепшим међусобним везама између уреднога шефа и послушна шегрта дође најзад и дан 1. април 1861. год., кад је Хубер ослободио Стефановића и прогласио га спомоћником.

Још и у очи тога дана кад ће бити ослобођен Стефановић је као и сваки други шегрт чистио радњу, и старијима обућу, вукао робу на колицима и радио све шегртске послове.

Првога априла 1861. год. пак дозове Хубер Стефановића у комптоар и саопћи му, да му је писао брат Љубин Венијамин, који је такође код Хубера изучио радњу, и који се спремао да отвори сличну радњу у Нов. Саду, да му пусти Љубу, да му буде у помоћи око припрема за отварање радње. Хубер рече Љуби, да ће учинити по молби брату му, али не само да ће га пустити да му привремено иде у помоћ, него ће га као потпуно спремна за позив одмах и ослободити, те нека остане код брата, којем ће така помоћ врло добро доћи. Жали, што ће га Љуба оставити, али га ипак радосно отпушта брату. Но ако ма кад буде хтео опет доћи к њему у радњу, у свако доба врло радо ће га примити. Радоваће се да увек чује најлепше гласове о њему, као што се радује и својим рођенима. Уједно је Хубер издао Љуби врло похвалну сведоџбу о спреми му и владању док је код њега као шегрт био.

Само они људи могу владати мудро, који поштено врше своју дужност.
(Велингтон.)

Треба знати да људи добра срца и јесу прави радници и борци у свету, док су себечњаци и сумњачи и сви они који само за себа знају и хоће да знају, у ствари прави трутови и лењивци. Ја небих дао ни пребијену пару за човека, који није кадар да се за ма што одушеви, и да са тим одушевљењем живот почне.
(Бифон.)

Јака воља то је Божји дар, драгоцен дар, и ми нити треба да је пустимо да изчезне у нераду, нити да је понизимо употребљавајући је на неблагородне циљеве.
(Смајлс.)

Истина је сама спона људскога друштва. Без ње мора друштво да пропадне или да се у хаос претвори. Стара је мудра реч: „Истина и правда одржава земљу и народе.“
(Смајлс.)

Из рачуна. У неком друштву има 30-оро: људи, жена и деце. Сваки човек плаћа за вечеру 2 круне, жена К 1:50 а дете 50 потура. При изброју новца примети газда, да има равно К 50— што му се учини мало од тако великог друштва. Питање је сада колико људи, жена и деца је било у овом друштву т. ј. при заједничкој вечери?

Неки гостионичар је купио 100 комада разних живина за 100 круна. За сваку ћурку је платио 10 круна, за 1 гуску 5 круна а за 1 пиле (у оно време) 50 потура. Питање је: колико је купио ћурака, колико гусака а колико пилића?

П. Д.

Шта учинише батине у Енглеској? У Енглеској, земљи најнапреднијој, откако су завели батине за неваљале људе, разбегоше се они на све стране. Док су их само затварали и осуђивали на робију ништа они нису марили, него су и даље крали и друга зла чинили. А како за њих заведоше батине, разбегоше се из Енглеске по оним земљама, где их не чекају батине. Зна се, да је само у Париз дојездило више од хиљаде тих неваљалаца. Као што се види, није да нема лека за неваљала човека, само што се тај лек неупотребљава свуд по свету.

Из шегртских успомена Љубиних споменућемо ове као значајније:

Год. 1858. десио се у Нов. Саду један врло велики трговачки крах, кад је пала највећа шпецерајска и колонијална трговина новосадска а и у целој околини фирма Гвоздановић. Гвоздановић је био и комисионар, заступник горњих банкарских радњи, са којима је врло много радио и вршио посредовање кредита у месту и околини. Тада по варошима није било новчаних завода осим у Пешти и Темишвару, него су комисионари вршили све кредитне послове уз свој жиро. Но Србин овај, који је иначе био вредан, поштен па и способан, није доста пазио ни на кредитну подобност оних, којима је кредит давао, а ни на своју материјалну снагу, докле сме без опасности по свој опстанак обвезе примати, него се прерачунао, те не могавши да одговори свим обвезама, морао је пропасти.

Осетивши да ће пропаст наступити, убио се прво он, а после и његов књиговођа. Он је повукао собом у пропаст врло многе, који су с њиме били у вези и то како многе горње банкарске радње, тако и многе трговце у Н. Саду, Митровици, Панчеву, Руми, Бечеју, Бечкерек и т. д. Овај крах био је један од најсудбоноснијих догађаја по врло многе и у оно време веома се много о том говорило. У овој радњи био је баш онда кад је пала као споменик брат Љубин Венијамин (Миша).

У то време: год. 1859. укинута је новчана вредност шајна уведена је нова вредност у сребру. Ажија код царине била је тада 48% а аустр. дукати плаћани су тада папирним новцем са 7:08—7:12 фор.

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

Власник: СТЕВАН Л. ГАВАНСКИ	ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.	Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина« Неплаћена писма не примају се. Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује рачунају се јефтине.	Одговорни уредник: БОКА РАДУЛОВИЋ.
	на $\frac{1}{4}$ годину 6 Кр. на $\frac{1}{2}$ године 3 » на $\frac{3}{4}$ године 2 » Поједини бројеви 10 пот.		

НЕСТАНАК

СРПског ПАТРИЈАРХА ЛУКИЈАНА БОГДАНОВИЋА.

Широм оностраног Српства разнела се страшна вест, да је српског патријарха Лукијана Богдановића — нестало.

Овај догађај колико је страхан за самога патријарха, исто је тако жалостан и за онострану српски народ, који је морао да доживи и оваки грозан случај: да његова црквена поглавица на тако грозан и загонетан начин нестане.

У страшној судбини патријарховој огледа се у неколико судбина и нашега народа и његове автономije, којој је на челу стојао несретни патријарх.

Са укинућем црквено-народне автономije наш је народ доживео тешке дане; а са нестанком патријарха Лукијана наступио је за онострану српски народ жалостан моменат, да му његова црквена поглавица, његов први и највећи син тако несретно свој живот заврши.

Свако непоковарено и племенито срце мора зажалити за патријархом

као за човеком коме је његов удес тако грозан крај живота доделио.

Грозна смрт патријархова показује нам како је човек само једно велико ништа, и како ни један не можемо знати шта нас у тајанственој будућности очекује. Смрт нас патријархова учи, да човек докле год је жив не може за себе рећи да је сретан, јер незна како ће са животом свршити. Патријарх Богдановић као млад човек успео се на највишу степену у своме народу, седећи на престолу српске патријаршије. Многи су му на томе завидили и држали га за најсретнијег. Али је сва та срећа замало трајала. Њега је нестало са земље изненада и на врло грозан и загонетан начин.

Већ од дуже времена приметала је околица патријархова на њему знаке душевне болести. Да потражи својој болести лека, отишао је прво у чувено чешко купатило Карлове Вари а одавде у тако исто чувено купатило Гастајн, где га је пре 14 дана изненада нестало, пошто је пре тога свога слугу одправио кући, у Карловце.

До данас се још не зна где је патријарх, само се нагађа како га је мог-

ло нестати. Мисли се, да је патријарх сам себи главе дошао, с друге се стране опет тврди, да је нехотице смрт нашао. Ова последња тврдња биће најближа истини. Патријарх је шетајући се сам залутао у шуми, где је у ноћи пао са једне стене у брзи поток Ахе, где се удавио. Нађен му је шешир, горњи капут и још неке ствари, које потврђују, да је тело несретнога патријарха набујали поток собом однео. Тело му до данас још није нађено и бог зна да ли ће се и наћи, ма да се све и сва чини да се нађе.

Извесно је да патријарх није више жив. Он је свој још доста млад живот на грозан начин изгубио; смрћу његовом обезглављена нам је наша жалостна црквена-народна автономija. Са укинућем наше автономije изгубисмо и патријарха. Да ли у овоме има чега?!

Не зна се шта је управо довело патријарха до овога страшнога догађаја, али он са своје познате доброте и добра срца није то заслужио. Високи његов положај — тако се бар мисли — довео га је до оне болести, јер по својој благој природи имао јаку енергију, која је потребна човеку који управља народним бродом, на ко-

ПОДЛИСТАК.

ЗАСАВА.

ДОЧЕК ПОБЕДНИЧКЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ У БЕОГРАДУ.

»Здраво си чича Илија!« осмехну се војник, па ухвати грдан божур, што из кише цвећа паде баш на њега, а одмиче даље.

— Где је Јованче? пита старац, а видех му грдан страх у очима и лицу.

— Ено га! рече војник и показа на други крај па оде даље, а старац кликну и чисто покочи: »Живели, живели!«

Ах! Много око, што је са зељом и жељом мерило у пролазу редове војника, није нашло онога кога је тражило! Многе руке, спремне на загрљај отпустиле се тромо и без снаге, кад се не указа онај, кога су чекале да га жељно загрле! Многим и многим јунаку труну одавно кости негде у Албанији, под Једренима, а његови га код куће још жељно очекују, чуде се што се не јавља и теше се, да ће ипак доћи, да се топло, свако вече моле Богу за његово здравље!

• Бли »само из крви ниче слобода, а без жртава нема успеха у бурби« вели један натпис у једном излогу, у коме воштане прилике одевене у војничку потпуну опрему приказују

војнике погинуле на бојном пољу. Много их је, много изгинуло и помрло. Читаве чете пешака немају ни једног официра, но их воде наредници.

Из тужних мисли оте ме тутањ копита коњских и нови поклиц. То долази коњица! Чисто страх хвата човека, кад их овде гледа, а немо ли у боју! И нови поклиц и нова киша цвећа, а у исти мах зачуше се страшљиви женски крици. Шта је? Шта је? Један коњ исклизнуо на цвећу и коњаник преко главе му паде доле! Стаде ми срце у грудима. Свег ће га коњи изгасити! Али »чува коњиц свога господара!« прескочи преко њега и не озледи га, један па други, а коњаник у трен скочи, стиже коња, у трку се вијну на њега, па га међу осталима нестале. Хвала Богу!

И ниже се читава бујица коњаника, а топот и вика да заглухну уши. »Живела храбра српска војска! Живели!«

Па онда заћута све за тренутак, а у то се зачу један детињи глас у радосном изненађењу: — Ено га мој тата! Живео мој тата!

Читав вод другог позива што беше пред нама и неотице се исправи у зенгијама и с истом мишљу погледа тамо. Та свак је оставио код куће чопор нејачади! Чији је овај? Захори се смех и повикаше: »Живео твој тата!«

А ја сам гледао како одмичу ти јунаци са Косова и Битоља и да сам могао, сваком бих

посепце пригрлио на груди и дао му парче свога срца.

У то се под ногама нам поче трести земља и звуци од тешког гвожђа надвладале и вреву и топот: то долази артилерија!

Све престаде да дише. Сви се издигосе на прсте.

Српска артилерија! Срчана жила српске војске! Страх и трепет непријатељски, а узданица свију осталих родва оружја, крила соколова!

»Шешире, доле!« И нестале за тренут шешира с глава. Као да пролази каква литија, а с дубоким поштовањем, немо, гледала је маса света у пролазу та челична гротла, што су сејала немилосну смрт у редове душмана, мирно, хладно, прорачунато, те битно помогла величанственим победама српске војске. Осећао сам дотле не наслућени респект пред овим мртвим стварима, које су у руку хладнокрвних, увецбаних, срчаних људи добијале живота, страшног живота, да сеју смрт међу непријатељима.

Можете замислити како су поздрављене топције! А они су скромно, чисто у неприлици избегавали да гледају у публику, но су већином се бавили хватајући цвеће, којим су обасипани.

За њима дође одељење комита, без оружја. Они нису носили ни обично оружје, кад нису

га са свих страна наваљују јаки и опасни таласи.

Још је жалосније што је патријарх пуштен сам у туђ свет као тиква нуз воду, кад се већ знало да је почео душевно поболовати.

Како се не зна поуздамо да ли је патријарх мртав, ипак се може рећи, да је овопределна српска православна црква обезглављена и то на онако страхан и нечувен начин, који мора до суза потрести свако не кварено и племенито срце.

Страхан догађај са патријархом упозорује нас како нема среће на земљи, и да срећа није у богатству и сјају.

Сиромаш наш патријарх!

Нужно је знати о колери ово:

1. Колера је скопчана с проливом провраћањем, грчевима и наглom малксалошћу.

2. Колера је веома прилепчива болест; клице (прилепчивост) јој се налазе у болесниковим изметнинама (поган) и бљувотини му.

3. Прелази на здравог човека са свачега, што је упрљано болесниковим изметнинама или бљувотином му, нарочито: са самога болесника, са неговатеља му, са горњег и долњег и одела (рубине) му и креветног рубља му се столног и кухинског посуђа му, са јела и пића му. Опасне су и оне ствари, које су из стана, куће болесникове, ма да није употребљавао. Опасно је све оно, што пролази кроз многе руке, на пример: пијачно крчмарско, кафанско пијаће и јеловно посуђе, даље упрљан новац и т. д.

4. Колера прелази онајлакше на онога, који се налази око болесника или његови ствари и неопраним рукама једе, пије, или неопраним рукама приноси својим устима средства за пушење, писање итд.

5. Врло многи могу оболети онда ако болесникове изметнине, бљувотина или прљава вода (из умиваоника) доспе доспе у бунар, извор, текућу реку или другу воду за пиће, коју многи употребљавају.

6. Понајпре добија колеру онај, који поквари стомак поквареним (дуго стојећим јелом, некуваним зељем (на

пр. краставци, салата, лук), воћем алкохолним пићем: даље онај, који себе и свој стан нечисто држи и који са многима у уском стану станује.

7. Од колере се можемо сачувати: ако не посуђујемо од колере болујуће ако не одлазимо на скупове (даће, вашаре итд.) ако се брижљиво перемо, особито руке пре свакога јела чистом водом и сапуном ако једемо само свежа кувана или печена јела и посуђе перемо кључалом, лужном водом; ако само такву воду пијемо, која је кључала, а потоме расхлађена, а остављена јела и пића добро покријемо: рибу из колеро-сумњиве воде пак треба у врелој води опрати и распарати ако смо у јелу и пићу умерени, и чувамо се таквих јела и пића, што кваре стомак ако себе, своје одело, стан (кућу) и двориште чисто држимо. Треба се постарати, да у дворишту буде нужник (проход) и да тамо врше своју нужду сви у кући, јер може настати опасност и за тога, ако изметнине даље доспу (у бунар, реку) или их пас, кокош или пруга домаћа животиња разнесе.

8. Од колере оболелога, а тако исто и сумњивог болесника треба што пре пријавити поглаварству.

9. Болесника треба одмах одвојити од здравих, те га брижљиво неговати, лечнички дати лечити. То се најбоље може постићи у болници.

10. Болесник нека врши своју нужду — ако му је икако могуће — у ноћни суд. Болесникове изметнине, бљувотину, воду којом се умивао или прао, треба безбавном учинити (дезинфицирати), на тај начин, да толико исто угашеног креча успемо у изметнине итд. или каквим другим средством дезинфицирамо, које лечник буде наредио.

11. Онај који је око болесника, треба да се брижљиво умива; руке треба да пере сапуном и водом а по томе сирћетом уста пак дневно више пута нека пере сирћетном водом, и нека не једе и не пије у болесниковој соби.

Саветно је на праг болесникове собе метнути крпу умочену у сирће, и тако улазити и излазити.

12. Кад болесник потпуно оздрави треба да се од главе до ногу опере млаком сапуњавом водом, или нека се окупа и чисто одело обуче.

На послетку прође автомобил онај велики, човек, који је ту грдну масу српских бораца својом шиљу, својим јединственим планом диргао у срећен систематски посао рачуном без погрешке, те је српску војску водио од победе до победе, тако да у оба рата никад није била побеђена — велики војвода Путник. Српски ратни успеси су подједнака заслуга и храбре српске војске и главног шефа генералног штаба. Његово ће име остати златним словима забележено у историји Српства, а наш Банат се може поносити тиме, да је Србији дао породицу Путникову. Сасвим сам изблица видео овог ђенијалног седог и симатичног скромног ратника кад се провезао, те ми се бар деломисце испунила жеља, деломисце велим, јер сам се заверио после свршетка рата, да тога човека, као и великог нашег политичара Пашића морам, где их нађем, ма где ми се даде прилика, пољубити из благодарности у руку, за све оно што су они Српству учинили. Но тешим се, даће Бог, пружиће ми се прилика!

Не могу, драги уреднице, а да на крају овог описа не додам јоше и једну страшну, једну

13. Ако је болесник умро, не треба га опрати и обући, него само оно треба учинити, што ће поглаварство наредити.

14. Без обзира на то, да ли је болесник оздравио или је умро, треба његову собу кроз и кроз дезинфицирати (безбавном учинити).

Нарочито треба пазити на ово:

Прљава одело, бело рубље и креветне хаљине сме се само онда однећи ради прања, ако је пре тога бар 2 сата стојало то рубље у кључалој лужној води (на пр. у кориту, чабру) Сламарицу, дуњу јастук и јорган треба по скидању навлаке умочити у кључалу лужну воду, после добро истрљати крпом умоченом у јако сирће и на сунце метнути.

Са оделом што није за прање, треба тако исто поступати или на начин, који буде лечник одредио.

Ствари у болесниковој соби, ако их и није употребљавао, а тако исто и опране, очишћене ствари, треба метнути на сунце.

Сламу из болесникове постеле, као и остатке његовога јела и у соби скупљено ђубре треба сагорети.

Посуђе за јело и пиће, ножеве, виљушке итд. треба у кључалој води добро, чисто опрати.

Набојадисан кревет, столицу, орман и друге небојадисане ствари треба опрати кључалим лугом или сапуњавом водом, бојадисан или финији намештај и гдекоје друге ствари пак треба опрати таквим средством, које буде лечник на ту целу одредио.

Собу, у којој је болесник лежао, треба окречити, тако исто и собни под; врата, прозоре, и ако је соба патосана и патос треба опрати кључалим лугом или са оним средством које одреди лечник. За тим дезинфицирати и орибати. Врата и прозоре болесникове собе треба преко дан широм отворено држати.

Министар унутрашњих послова.

О ШТЕДЊИ.

Зрно на зрно погача, камен на камен палача, давно је мудро изрекао српски народ. Да се зрње расипа нема погаче, да се кан разбацује нема палаче. Тако је и с новцем и осталом

грозну ствар. Видео сам својим очима оног кукавца, што су му арнаутски, како их »П. Лојд« стално назива »нотабли«, ухватив га немоћна, рањена, одслекали оба два уха и образе, за тим обе шаке и онда га пекли жива на ватри! Слика је управо ужасна! И тај је човек све то преживео и ходи улицама београдским!! Сиромаш сам човек, али већ нисам могао уздржати, а да му велик део своје готовине не дам. То је жртва домовине! Тог би човека требало помоћи. Он је изгубио све услове за живот, а остао ипак на терет сам себи да живи. Може ли бити веће несреће? Чему он има да се нада у чему да ужива, чиме да се теши, ако не обилним саучешћем сународника и њиховом издашном помоћу, да у свом даљем до крајности несрећном животу бар материјално не кубури! Помозимо му! Он је то заслужио јер је и он допринео, да славе српске сване дан!

Н.

имовином. Нико нема новаца на претек у данашње време. До њих се тешком зарадом долази. Данас није као некада у старија времена, о којима нам наши стари приповедају када је килограм меса стајао 60 филера а акковина К 3.

Ми, садањи нараштаји не можемо, ни замислити то доба, које за нас изгледа као оно, када су плотови били, кобасицама оплетен). А уз то замислите, да је економ и трговац плаћао бар пет пута мање кирије него данас и седам пута мањи порез и опћински намет. Ми живимо у доба, када један килограм меса стоји 2 круне, а када су према томе и све животне намирнице постале далеко скупље него некада. Колика је сада станарина, колики порези и намети, а колика скупља у свима правцима!

У таквом времену морамо ми данас сав наш живот тако уређивати, удешавати, да можемо паметно дохватити крај с крајем и у том још нешто откинути од уста и метнути у страну, уштедети. А да можемо ово извршити морамо се простирати према покривалу. Кад не можемо како хоћемо, ми морамо, како можемо.

Главна је да рачунамо са чистом заслугом и добити коју зарадимо на каквом послу. Њу ваља смишљено распоредити према прорачуну за примитке и за издатке и никако не прекорачивати га. То се зове с рачуном живити и штедити. Штедња је темељ сваког напретка, а расипање је готова пропаст.

Све наше привредне установе установиле су недељне штедње, да се даде прилика и оном ко мање заслужи одваја, унаша и штеди. Дакле свако је дужан, да по прорачуну ради и одваја. А како тек трговац, који разгранат посао има, велика плаћања поверницима, па за режију, мора да отвори очи при стварању свога прорачуна и издавања новца. За то се трговачка омладина мора спремати за свој позив и тако, ако се буде привикавала на живот по прорачуну, на штедњу из младих дана.

Привредник у Загребу, та грандиозне установе, увела је, за своје потомце правила, да је сваки паметник дужан тако распоредити своју зараду, да један део одваја и ставља у недељну штедњу. Када такав помоћник дође у положај да отвара своју самосталну радњу он има једну уштеђену своту за први почетак. Све наше привредне установе иду за тим, да у народу развију штедњу. Многе се називају штедионицама и примају улоге на штедњу, а да би се дала прилика и оном ко има малу зараду да одвоји и уложи на штедњу, установили су институције недељне штедње за улагање мањих свота. Дакле сваки радник, чиновник треба, да помишља у свом прорачуну на врло важну рубрику, која се зове штедња.

А како ли тек трговац, који има разгранати посао, има обвезе плаћања поверницима, па издавање станарине, пореза, персонала, мора да рачуна у свом прорачуну да ову рубрику, он који мора имати пред очима и евентуално запињање посла, па чак и губитке. Трговачка омладина спремајући се за свој позив мора већ из младих дана, да мисли на штедњу и да се почне на њу привикавати.

Управа Привредника у Загребу имајући ма уму важност штедње у животу донела је за своје питомце правило, да је већ сваки помоћник трговачки, занатлијски дужан своју зараду тако пажљиво и с рачуном распоредити, да увек један део одваја из трошка и ставља у недељну или месечну штедњу. Када такав помоћник дође у згодан положај да отвара своју самосталну радњу, он већ има уштеђену свотицу знојен лица свога за први почетак а пошто се показао као смишљен и чуван човек своје тековине, то је стекао код Привредника поверење и управо му притиче у помоћ, отвара кредит неколико пута већи од своте оног уштеђеног новца. А колико то вреди за почетника не треба ваљда да доказујем.

Имамо примера, да се многи наши људи нарочито у овим имућним крајевима женирају штедити и боје се неке неосноване критике, а многи опет, кад им добро иде много више троше на различите сувишне ствари и на луксуз а има их, који разбацавањем новца мисле, да показују своје богатство и стичу у друштво неко више место.

Штедња није срамота и не треба се женирати одвајати и најмањи део, а кад човек највише зарађује, онда ваља и највише да стешине срце и његове прохтеве. Када највише цури највише се може наградити, када реко мабијо највише и преливо.

Разбацавање и прекомерно трошење не приличи озбиљном и паметном човеку, оно му је на срамоту а криво мисле неки, који разбацају и превише троше, да тиче стичу глас богатства и више место, јер данас се зна и без тога, колико ко вреди и како тек смешан и жалостан изгледа онај, који разбацаје, када сви знаду, да се узалуд размеће и да му то слуги на сигурну пропаст.

Омладина треба, да се разговара са старијима трговцима, који су почели без капитала свој рад, како су они и на који начин стекли имање. И ако пажљив буде запазиће у одговору тих људи, да је уз смишљан и интезиван рад била штедња један од најважнијих узрока њиховом напретку и теживу: у радише свега бише у штедише још и више.

Штедња не треба, да је опет толико претерана и да одведе млада човека у ципилук. Ципилук је једна болест, које прелази у страст и прави човека робом новца и врло несрећним. А свако је ропство несрећа. Штедљивост напротив диже човека, прави га господарем нова, слободним и независним. Рад и штедња су основ материјалном напретку и човековом задовољству. Зрно на зрно погача, камен на камен палача. **Ј.**

Вести из места.

Скупштинска седница Сентомашке политичне општине. Скупштинска седница одржала се сад у суботу са дневним редом: 1.) Саветовање о продаји општинског зданија. 2.) Молба српског православног свештенства ради доделења баште. 3.) Извештај одбора о закупу кривајског риболова. 4.) Извештај поглаварства о здравственом стању. Решење донеће се у идућем броју.

Српско народно позориште. Дознајемо, да је умољен г. Др. Момир Павловић председник месног одбора за српско народно позориште да сазовемо једну конференцију, која ће у погледу купљења претплате у месечним оброцима решење донети.

Ратарска певачка дружина. Чујемо, да председник бивше ратарске певачке дружине г. Стева Ђ. Јаснић намерава сазвати раздружујућу скупштину.

Идемо да видимо. А и време би било.

Шегртске школе. Овадња занатлијска задруга исписала је шегрте за шегртску школу. Уписивање је већ отпочето, зато сваки занатлија треба свога шегрта у школу да упише и на опредељено време тачно да шаље.

Кано дознајемо, одад ће се шегрта најстрожије контролисати и од успеха и похађања шегртске школе ће зависити њихово ослобађање.

Занатлије, који своје шегрте не шаљу у школу биће строго кажњени.

Чипкари (Ћочоши). Свет у горњој мађарској тако је био сиромашан да није био у стању своје кућевне потребе подмиривати. Њихове женске бавиле се разним ручним радовима.

Власти, да би таквим начин живота дали, дозволише да исти своје производе од села до села покућарећи продавати могу. Такви су испочетка у том правцу и радили. Но када се мало помогоше, закрилише целу Бачку, Банат и Срем, но не умолим нити њиховим производима, него фабричком робом и читавим товарима.

Тако и овде код нас видимо сваког петка и недеље о недељним пијацама ѿочоше. И наш солгабировац даје таквим као Сентомашким становницима дозволу.

Исти недељиним пијацама редовно долазе, када наш свет свеје потребе подмирује и тада праве обично добар позар, а овдашњи трговци, који су оптерећени порезом станарином и платама особља, ваља да ни не знају колико им штете наносе ти т. зв. ѿочоше.

Па где је та »Трговачка Задруга« Постојили и ради ли шта.?

Молимо славна Уредништва, којима лист науглед шаљемо, да нам лист у замену пошаљу.

Уредништво »Сентомашанина«

Вести са стране.

Нестанак патријарха Богдановића. Све трагање за лешом патријарха Богдановића остало је до сада узалудно. Сада претражују корито речице Ахе од оног места, где су нађени неки делови патријархова рубља и одеда, па на ниже. По жељи патријархове родбине претражиће се речица Ахе и од Хофгаштајна на ниже, па до Бекштајна. Патријархови су рођаци још увек надају, да ће се наћи леш и дотле ће остати у Бад Гаштајну, догод се не претражи сва Ахе све до Салцбурга. Држи се, да се леш можда заглавио гдегод и међу стење, али је највероватније, да је тело патријархово исекадано, те највише ако се нађу по-

једини делови. У уторак пре подне стигла је знанична комисија из Хофгаштајна, која је пописала све патријархове ствари нађене у хотелу Висмајерову и на месту погибије. Осим окружног судца, перовође и два процењивача присутни су били и епископ будимски Зупковић, др. Милош Богдановић, др. Васиљевић и градски начелник Штаубингер. У записнику су тачно убележене и описане све ствари нађене у кечахској долини, шешир, огртач, покрхани штит од кише, затим други шешир, који је нађен код преваљеног бврна и најзад комађе рубља и одела извађено из речице Ахе. Даље су узете у записник патријархове ствари, које су остале иза њега у хотелу и процењена им је вредност. Међу тим стварима се налази једна кожна ручна торба без кључа. Отворена је с помоћу бравара и у њој је нађено у готову новцу 1270 круна, даље две уложне књижице, једна Пештанске Штедионице, а друга пештанске Угарске Трговачке Банке. Разне патријархове ствари су процењене на 3300 круна. Готов новац и нађене ствари задржао је судија, а остале ствари су предане на чување епископу Зупковићу. По осталим стварима, нађене у хотелу, види се, да је патријарх почео се већ спремати да отпутује. Јуче после подне прегледала је судска комисија место, где се патријарх по свој прилици стремкнуо. Место то је и фотографисано. Несумњиво је утврђено, да је посве искључено, да је патријарха ко убио.

Занатлијско-вештачка изложба у Новоме Саду. Новосадска српска занатлијско-вештачка изложба стакла је опште признање. Она ће бити от-

СЕНТОМАШКА ПИЈАЦА.

Извештај 30. августа (12. септембра) 1913 год.

Житна пијаца.

Пшеница нова по мц.	К. 20.40
Кукуруз „ „	„ 15.—
Зоб „ „	„ 13.20
Јечам „ „	„ 14.—
Раж „ „	„ 15.—

Свињи.

Свињи мршави	К 1.— п
» дебели	» — 98 »

ворена још четири дана. Свечано затварање биће у недељу, 1. (14.) септембра о. г. Отворена је сваки дан од 8 часова пре подне до 6 часова после подне. Обраћамо пажњу публике на ову значајну привредну установу.

Са новчане пијаце. Промет банкнота, које подлеже државној порези, спао је на 193 милијона, док је 7. септембра 1912. године износио 153 милијона. Улози на жирокомто повећани су са 23 милијона, а метална готовина умножила се са 1 мил. 200 хиљ круна. На новчаној пијаци нема великих понуда, али ни тражња није јака.

Извештај о жетви у Америци. По званичној процени добиће се ове године јарице 243. мил. бушела, кукуруза 2851 мил. бушела, овса 1066 мил.

бушела, јечма 168 мил. бушела, лана 20 мил. бушела, кромпира 325 мил. бушела, дувана 861 мил. фуната, сена 63 мил. бушела.

Књижевност.

Изишао је 7 број »Споменка« илустрованог дечјег листа са одабраном садржином и многим лепим сликама. — »споменак« је препоручен од свију школских власти како у Угарској, Босни и Херцеговини, тако и у Србији и Црној Гори.

Претплатна цена му је 2 Кр. на годину и шиље се на адресу: Иван Мартиновић уредн. »Споменка« Рапсцова. Препоручујемо најтоплије овај најјефтинији српски дечји лист.

Приспела нам је сва јесења и зимска роба у огромно великим количинама.

Особито смо снабдели наше велико стовариште најфинијим и најновијим женским штофовима за костиме и блузе, плишева за јакне, мушки штофова за анцуге, иберцигере и зимске капуте као и платна, тепиха, јоргана завеса, и друге помодне робе.

Сву робу уз врло снижене цене продајемо.

Са особитим поштовањем
Браћа Миросављевић
ДАНИЛО БУГАРСКИ
СЕНТОМАШ.

9—26

Прва српска радња готових мушких, женских, дечјих одела и мушких шешира

БРАЋА РАДУЛОВИЋ

РАДЊЕ:

Сомбор.-Ст.-Бечеј.-Т.-Ковин.

НАРОДНА КРЕДИТНА БАНКА

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

У СЕНТОМАШУ.

У КУЋИ г. ЂОРЂА БЕКИЋА.

Прима улоге на штедњу и укамађује са 5½% веће и сталне улоге по 6%

Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

Штампарија Светозара Маринкова у Сентомашу.